

Centrālā statistikas
pārvalde

Kā rodas statistikas rādītāji?

Administratīvo datu izmantošanas iespējas uzņēmējdarbības statistikā

Ilze.Skujeniece@csb.gov.lv

CSP Uzņēmumu statistikas
departamenta direktore

#STATISTIKAI100

Centrālā statistikas
pārvalde

Prezentācijas mērķis un saturs

Informēt par statistikas rādītāju ieguves procesu, tai skaitā datu ieguves ierosinājumu - vajadzību noteikšanu, datu ieguves veidiem un kritērijiem, kā arī administratīvo datu izmantošanu

- Statistikas nodrošināšanas mērķi un kritēriji
- Datu nepieciešamības ierosinājums, pieprasījuma identifikācija, datu lietotāji
- Datu avoti un datu iegūšanas veidi
- Datu pieejamības novērtējums
- Administratīvo datu avotu (ADA) pieejamība
- Administratīvo datu (AD) izmantošanas ierobežojošie faktori
- Datu ieguve no respondentiem
- Respondentu slodzes monitorings
- Uzņēmumu slogs pārskatu iesniegšanā

Centrālā statistikas
pārvalde

Statistikas nodrošināšanas mērķi

Oficiālo statistiku nodrošina, lai sasniegtu kādu no šādiem mērķiem:

Normatīvo aktu vai attīstības plānošanas dokumentu izstrāde, ieviešana, uzraudzība vai novērtēšana, vai attīstības scenāriju vai prognožu izstrāde;

normatīvajos aktos noteikto valsts institūciju funkciju izpilde, **izņemot privātpersonu kontrolēšanas, uzraudzības vai sodīšanas funkciju izpildi;**

sabiedrības vispusīga informēšana.

Centrālā statistikas
pārvalde

Statistikas nodrošināšanas kritēriji

Statistiku iekļauj oficiālās statistikas programmā, balstoties uz šādiem **kritērijiem**:

Eiropas Savienības tieši piemērojamie tiesību akti

**Šobrīd CSP ir saistoši 410 ES tiesību akti
2018.gadā ir pieņemti 9 jauni ES tiesību akti**

Sagatavošanas un ieviešanas procesā rādītāji tiek apspriesti darba grupās, speciālajās darba grupās, starpvalstu konsultācijās, savstarpējās konsultācijās ar ieinteresētajam pusēm, tai skaitā ar nozaru ministrijām, pamatojot to aktualitāti.

Latvijas Republikas likumi, Ministru kabineta tiesību akti

Latvijai saistoši starptautiskie līgumi

Atbilst statistikas jomas standartiem

Centrālā statistikas
pārvalde

Datu lietotāji

- ES institūcijas
- Valsts un pašvaldību institūcijas
- Starptautiskās institūcijas
- Citu valstu statistikas iestādes
pētniecības institūti, zinātnieki, eksperti
- CSP statistikas departamenti/daļas
- Ražotāju asociācijas
- Uzņēmēji
- Mediji
- Administratīvo datu turētāji
- Studenti, skolēni
- Sabiedrība kopumā

Centrālā statistikas
pārvalde

Oficiālās statistikas programma (OSP)

Oficiālās statistikas saraksts, kuru apstiprina Ministru kabinets, izdodot noteikumus, kuros nosaka:

- 1) oficiālās statistikas (apsekojuma vai aprēķina) nosaukumu un **publicējamos rādītājus**;
- 2) katra **publicējamā rādītāja detalizāciju**;
- 3) statistikas iestādi, kura ir atbildīga par oficiālās statistikas nodrošināšanu;
- 4) oficiālās statistikas **publicēšanas periodiskumu**;
- 5) **datu iegūšanas veidu un avotu**;
- 6) no privātpersonas un administratīvajiem datu avotiem iegūstamo fiziskās personas datu veidu, apjomu un izmantošanas mērķi.

Centrālā statistikas
pārvalde

Kā CSP iegūst nepieciešamos datus? Datu avoti un datu iegūšanas veidi

Statistikas iestāde oficiālās statistikas nodrošināšanai datus par statistiskajām vienībām iegūst:

tieši no respondentiem

tieši, novērojot statistiskās vienības

netieši no administratīvajiem datu avotiem

Centrālā statistikas
pārvalde

Datu pieejamības novērtējums (1)

Notiek izpēte, kurā nosaka, vai statistikas produkta (rādītāja) ražošanai ir piemēroti jau CSP esoši/apkopoti dati

Kritēriji: definīcijas, periodiskums, savlaicīga datu pieejamība, mērķa populācija; atbilstība piemērojamajiem kvalitātes kritērijiem...

Ja dati ir piemēroti - lieto jau esošos datus

Ja dati nav piemēroti - nosaka, vai statistikas produkta ražošanā izmantojami dati ir pieejami citā institūcijā

Centrālā statistikas
pārvalde

Datu pieejamības novērtējums (2)

Notiek izpēte, kurā nosaka, vai statistikas produkta (rādītāja) ieguvei izmantojami dati ir pieejami citās institūcijās?

Dati ir publiski pieejami - veic atbilstības novērtējumu un, ja dati atbilst, tie tiek izmantoti

Dati nav publiski pieejami - veic atbilstības novērtējumu un, ja **dati atbilst, tie tiek izmantoti, vienojoties ar datu īpašnieku par sadarbību un slēdzot nepieciešamo līgumu/vienošanos par datu ieguvei/nodrošināšanu vai sagatavo grozījumus jau esošajos**

Par datiem, kas vēl nav iekļauti starpresoru vienošanās, nepieciešamības gadījumā, Pārvalde raksta atsevišķas vēstules ar lūgumu sniegt šos datus.

Centrālā statistikas
pārvalde

Datu pieejamības novērtējums (3)

Dati nav publiski pieejami - veic atbilstības novērtējumu un, ja **dati atbilst daļēji**, tad informācija tiek izmantota, pirms tam veicot novērtējumu: kādi dati, kādiem nolūkiem un cik plaši tiks izmantoti.

Piemēram, PVN deklarāciju dati par kopējo ieņēmumu apjomu var tikt izmantoti atsevišķu nozaru uzņēmumu apgrozījumu aizvietošanai tos imputējot. Pakalpojumu nozaru īstermiņa statistikā tādējādi 2019.gadā ir samazināts respondentu slogs 2.1 tūkst. uzņēmumu;

Uzņēmumu aktivitātes novērtēšanai, veidojot uzņēmumu atlasu tiek novērtēta/prognozēta uzņēmumu lieluma grupa, apgrozījums. Iekļaušanai rūpniecības mēneša apsekojumos atlasa uzņēmumus, kur rūpnieciskajā ražošanā nodarbināti 20 un vairāk darbinieki vai kuru apgrozījums ir 420 tūkst. eiro.

Centrālā statistikas
pārvalde

Administratīvo datu pieejamība

207 AD īpašnieki

**119 pašvaldības - SOPA
dati**

34 bibliotēkas

Ja SOPA un bibliotēkas skaita kā vienu īpašnieku, tad īpašnieku skaits ir 56

87 ADA

Ja SOPA un bibliotēkas tiek skaitītas kā viens īpašnieks

Vienam īpašniekam var būt vairāki datu avoti

Datu avoti un to skaits laika periodā var mainīties

Centrālā statistikas
pārvalde

Administratīvo datu izmantošanas ierobežojošie faktori (1)

AD tiek izmantoti daļēji (pieejami daļēji)

<i>Pārskats</i>	<i>Informācija</i>	<i>Pieejamība VID</i>
<i>1-FAP</i>	<i>Gada finanšu pārskats</i>	<i>Bilances rādītāji pieejami no VID datiem. Nav pieejama atsevišķu rādītāju detalizācija, darījuma partnera sektora sadalījums un pārmaiņas pārskata gadā (dalījums pēc darījuma būtības)</i>
<i>2-gada</i>	<i>Gada pārskatā, ko iesniedz Valsts kasei sastāvdaļa Nr.4-3 "Pārskats par darbības finansiālajiem rezultātiem" nenodrošina nepieciešamo detalizāciju izdevumu sadaļā. Sastāvdaļa Nr.6 "Krājumu izmaiņu pārskats" neietver informāciju par precēm tālākpārdošanai. Pārskati ir konsolidētā veidā – nav nozaru dalījumā.</i>	<i>Valsts kasē dati pieejami daļēji</i>
<i>1-ieguldījumi</i>	<i>Gada pārskata pielikuma sastāvdaļa "Skaidrojums par bilances posteņiem. Aktīvs". Nav nepieciešamā detalizācija pa veidiem, teritoriālā sadalījuma (ja ir filiāles uzņēmumam).</i>	<i>VID pieejami daļēji</i>

Centrālā statistikas
pārvalde

Administratīvo datu izmantošanas ierobežojošie faktori (2)

AD kvalitāte neatbilst oficiālās statistikas prasībām

AD rādītāji neatbilst statistikas vienības definīcijai

Rādītājus nav iespējams iegūt oficiālās statistikas nodrošināšanai noteiktajos apstrādes un publicēšanas termiņos

Neatbilst rādītāju definīcijas

Centrālā statistikas
pārvalde

Administratīvo datu izmantošanas ierobežojošie faktori tirdzniecības un pakalpojumu īstermiņa statistikā

	Rādītāju definīciju atbilstība	Periodu atbilstība	Laicīga pieejamība
1-apgrozījums	☹️	☹️	☹️
2-apgrozījums	☹️	☹️	😊
3-apgrozījums	☹️	☹️	😊
4-apgrozījums	☹️	☹️	😊

Administratīvo datu izmantošanas ierobežojošie faktori (3)

AD nav iegūstami, jo šādi dati ADA neeksistē

<i>Pārskats</i>	<i>Informācija</i>	<i>Pieejamība VID vai citos ADA</i>
2-FAP	<i>Ceturkšņu finanšu dati bilances un peļņas vai zaudējumu aprēķins tiek sniegti tikai CSP.</i>	<i>VID nav pieejami</i>
1-izmaksas	<i>Gada pārskatā peļņas un zaudējumu aprēķinā nav izmaksu dalījuma nepieciešamajā detalizācijas pakāpē.</i>	<i>VID nav pieejami</i>
1-līzings	<i>Ceturkšņa pārskats par līzinga un faktoringa portfeli tiek sniegts tikai CSP.</i>	<i>VID nav pieejami</i>
6-ieguldījumi	<i>Ceturkšņa investīciju pārskats</i>	<i>VID nav pieejami</i>
5-dzīvojamais fonds	<i>Gada pārskats par dzīvojamā fonda apsaimniekošanu</i>	<i>VID nav pieejami</i>
<i>Pārskati par pakalpojumiem</i>	<i>Gada pārskatā informāciju par Neto apgrozījumu sadalījumā pa ģeogrāfiskajiem tirgiem un nozaru dalījumā jāsniedz tikai lieliem uzņēmumiem. Nozaru dalījums nav nepieciešamā detalizācijā pa pakalpojumu veidiem.</i>	<i>VID nav pieejams</i>
	<i>Pārskats par informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošanu uzņēmumos</i>	<i>ADA nav pieejama</i>
	<i>Pārskats par inovācijām un pētniecības un attīstības darbiem</i>	<i>ADA nav pieejama</i>
	<i>Pārskats par enerģētisko resursu iegādi un izlietošanu</i>	<i>ADA nav pieejama</i>
	<i>Pārskats par rūpniecisko darbību (produkcijas veidu ražošana)</i>	<i>ADA nav pieejama</i>
	<i>Pārskats par tirdzniecību ar Eiropas Savienības dalībvalstīm</i>	<i>ADA nav pieejama</i>
	<i>Pārskati par cenām</i>	<i>ADA nav pieejama</i>
	<i>Konjunktūras apsekojumi</i>	<i>ADA nav pieejama</i>

Centrālā statistikas
pārvalde

Datu ieguve no respondentiem (1)

Nosaka:

- iegūstamo datu avotus un datus
- apsekojuma mērķa populāciju
- mērķa populācijas pētīšanas metodi
- piemērotāko datu vākšanas instrumentus
- nepieciešamību veikt datu vākšanas instrumentu testēšanu, pilotapsekojumu

Informē apsekojuma mērķa populāciju par apsekojuma īstenošanu

Nosaka nepieciešamību veikt rādītāju aprēķinu

Centrālā statistikas
pārvalde

Datu ieguve no respondentiem (2)

- ❑ **Izvērtē, kurā programmvidē tiks veikta datu ievade, apstrāde un analīze**
- ❑ **Plāno un nosaka prasības datu ievadam, apstrādei un analīzei**
- ❑ **Plāno statistikas gala produkta nodošanas termiņu un veidu**
- ❑ **Plāno publicējamā statistikas produkta izplatīšanas veidus un termiņus**

Centrālā statistikas
pārvalde

Respondentu sloga monitorings (1)

**Veidlapu aizpildīšanai patērētā laika uzskaitē
dinamikā, atbilstoši periodiskumam (mēneša,
ceturkšņa, gada)**

**Regulāri (katru gadu) tiek pārskatīts izlases
apjoms, novērtējot sloga samazināšanas iespējas**

Sākot ar 2016. gadu tiek izmantoti dati no Būvniecības informācijas sistēmas (BIS), lai aizstātu veidlapu 1-BA "Pārskats par būvatļaujām un ēku pieņemšanu ekspluatācijā".

2015. gadā dati tika vākti no visiem 120 respondentiem (pašvaldību domes), jo netika vēl izmantoti BIS dati, bet 2019. gadā – tiks vākta informācija no 19 respondentiem (problēmas respondentu pusē).

Konjunktūras veidlapām samazināts respondentu skaits: 1-RKJ "Konjunktūras novērtējums rūpniecībā" un 1-irkj "Investīciju konjunktūras novērtējums rūpniecības uzņēmumā" 2015. gadā - 973 respondenti, 2019. gadā – 879, samazinājums par 10%

2-BKJ "Konjunktūras novērtējums būvniecībā " 2015. gadā - 426 respondenti, 2019. gadā – 298, samazinājums par 30%.

Centrālā statistikas
pārvalde

Sloga samazināšana tirdzniecības un pakalpojumu īstermiņa statistikā

	2016	2017	2018	2019
2- apgrozījums	2998 / 20	3414 / 794	3300 / 1240	3515 / 1258
3- apgrozījums	1035 / 10	1104 / 179	1085 / 295	1160 / 350
4- apgrozījums	1049 / 16	1042 / 286	984 / 429	1022 / 487
KOPĀ	5082 / 46	5560 / 1259	5369 / 1964	5697 / 2095

2019.gadā PVN datu lietošana ļauj atslogot no apgrozījuma pārskatu iesniegšanas **2095 uzņēmumus**. Ņemot vērā pārskatu periodiskumu, no respondentiem netiks vākti **22340 pārskati**.

Centrālā statistikas
pārvalde

Respondentu sloga monitorings (2)

Katram pārskatam tiek izstrādāts savs izlases dizains/prasības, pielietotas piemērotākās/atbilstošākās izlases metodes

Tiek izstrādātas metodes, lai katru periodu pilnu informācijas apjomu varētu nesniegt

Regulāri tiek izskatītas iespējas nevākt datus no atsevišķām uzņēmumu kategorijām vai nozarēm vispār.

Centrālā statistikas
pārvalde

Respondentu sloga monitorings (3)

Piemērojot arī regulās noteiktos izvēles kritērijus “*optional*” tiek samazināts respondentam aizpildāmo rādītāju skaits.

Izmantojot Regulās pieļautos sliekšņus mazajām valstīm

Iespējas iegūt informāciju aprēķinu ceļā no citiem datu avotiem/pārskatiem vai izmantojot gada pārskatus, aprēķinus, ekspertu vērtējumus

Aktivitātes, lai samazinātu respondentu noslodzi, iesniedzot pārskatus EDV

Centrālā statistikas
pārvalde

Uzņēmumu slogs pārskatu iesniegšanā

	2014	2015	2016	2017	2018
Ekonomiski aktīvie uzņēmumi	119019	123529	127111	123291	118987
Respondentu skaits, kuri iekļauti apsekojumā, % no ekonomiski aktīvajiem uzņēmumiem	27	27	21	26	25
Vidēji uzņēmums iesniedz veidlapas, skaits	3	3	3	3	3
Maksimālais veidlapu skaits vienam respondentam	28	28	26	26	25
Respondenti, kuri iesniedz vienu veidlapu, % no kopējā respondentu skaita	47	47	42	45	48

Centrālā statistikas
pārvalde

Mazo uzņēmumu grupa apsekojumos (Ekonomiski aktīvie uzņēmumi ar strādājošo skaitu līdz 9)

	2017	2018	2019
Ekonomiski aktīvie uzņēmumi	16206	18980	18982
Iekļauti apsekojumā, pavisam (%)	29	24	27
Iesniedz 1 veidlapu	59	64	61
Iesniedz no 2-5 veidlapas (pārsvarā nozaru specifiskās veidlapas, arī 5-darbs)	37	32	35
Iesniedz vairāk nekā piecas veidlapas (uzņēmumi, kam liels apgrozījums vai bilances vērtība, vai nozīmīgs nozares pārstāvis)	4	4	4

Centrālā statistikas
pārvalde

Jaunas informācijas pieprasījuma pieaugums

GLOBĀLĀ EKONOMIKA (*pārskats 1-GVC «Uzņēmējdarbības funkciju starptautiska organizēšana un pārceļšana», 1-ārvalstu kontrole «Pārskats par ārvalstu saistītu uzņēmumu darbību», Statistikas vienības «uzņēmums» ieviešana un lielo un komplekso uzņēmumu profilēšana (izveidošana)*)

BIOEKONOMIKA

SADARBĪGĀ jeb “kopīgošanas” EKONOMIKA

ZINĀTNE UN PĒTNIECĪBA, IKT, INOVACIJAS

industriālo robotu izmantošana, 3-D druka, lielo datu izmantošana, lietu internets (novērošana, regulēšana), mākslīgais intelekts, čači,

KOMERCIĀLĀ NEKUSTAMĀ ĪPAŠUMA STATISTIKA

VIDE UN ENERĢĒTIKA

emisijas, globālā sasilšana, atjaunīgie energoresursi....

....

Centrālā statistikas
pārvalde

Uzņēmumu speciālistu iesaiste pārskatu aizpildīšanā

No 2018.gada 116 pārskatu veidiem, ko statistika apkopo attiecībā uz ekonomiski aktīvo uzņēmumu kopu, tikai ~20 pārskatus var aizpildīt tikai grāmatvedis, pārējo aizpildīšanai nepieciešama citu uzņēmuma speciālistu, arī augstākā un vidējā līmeņa vadītāju, līdzdalība.

Uzņēmumu vadītājiem, finanšu vadītājiem, tirdzniecības vadītājiem, iesaistot grāmatvežus, personāla speciālistus

- *Konjunktūras novērtējums mazumtirdzniecībā, automobiļu tirdzniecībā un remontā, pakalpojumu sektorā,*
- *Būvniecības konjunktūras apsekojums, Investīciju konjunktūras novērtējums rūpniecības uzņēmumā*
- *pārskati par cenām*
- *Pārskats par inovācijām*
- *Pārskats par pētniecības darbu izpildi uzņēmējdarbības sektorā*
- *Pārskats par ārvalstu saistīta uzņēmuma darbību*
- *Par rūpniecības produkcijas veidu ražošanu*
- *Pārskats par tirdzniecību ar Eiropas Savienības dalībvalstīm (4 veidlapas)*
- *Uzņēmuma (iestādes) vietējās darbības veida vienības*
- *Pārskats par darba samaksas struktūru*

IT speciālistiem - pārskats par IKT lietošanu uzņēmumos un e-komerciju

Energētikas speciālistiem - visas veidlapas, kas saistītas ar enerģētiskajiem resursiem (12 dažādi pārskati)

Centrālā statistikas
pārvalde

Nākamie soļi...

Centrālā statistikas
pārvalde

Paldies par uzmanību!

#STATISTIKAI100